

FSD2246

**Lapsiperheiden elinolosuhteiden
muutokset 1990-luvun Suomessa 1996**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Lapsiperheiden elinolosuhteiden muutokset 1990-luvun Suomessa 1996 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2018.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1 (7.2.2007).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD2246. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Blom, Raimo (Tampereen yliopisto) & Leiulfsrud, Håkon (Trondheimin yliopisto) & Melin, Harri (Tampereen yliopisto) & Oinonen, Eriikka (Tampereen yliopisto) & Savolainen, Raija (Jyväskylän yliopisto): Lapsiperheiden elinolosuhteiden muutokset 1990-luvun Suomessa 1996 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1 (2007-02-07). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2246>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Haastattelukysymykset	5
B	Aineistonäyte	37

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Lapsiperheiden elinolosuhteiden muutokset 1990-luvun Suomessa 1996

Aineiston nimi englanniksi: Changes in Living Conditions of Families with Children in 1990s Finland 1996

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1 (7.2.2007).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Blom, Raimo (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos)

Leiulfsrud, Håkon (Trondheimin yliopisto. Sosiologian ja valtio-opin laitos)

Melin, Harri (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos)

Oinonen, Eriikka (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos)

Savolainen, Raija (Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Sosiologian yksikkö)

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Oinonen, Eriikka (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos)

Aineisto luovutettu arkistoon

17.5.2006

Asiasanat

arki; asuminen; elämänkaari; kulutus; lama; lapset; lapsiperheet; sosiaaliset suhteet; toimeentulo; työ; vapaa-aika; yhteiskunta; yhteiskuntaluokat

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: ajankäyttö; asuminen ja asunnot; lapset; perhe-elämä, avioliitto ja sukupolvet; poliittinen käyttäytyminen, poliittiset asenteet ja mielipiteet; sosiaalinen käyttäytyminen ja asenteet; tasa-arvo, eriarvoisuus ja syrjäytyminen; työllisyys ja työllistyminen; työttömyys ja työttömät; yhteiskunnallinen ja sosiaalinen muutos

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Haastattelututkimuksen tarkoituksena oli selvittää lapsiperheiden arkielämää, sen rakentumista ja mahdollista muuttumista 1990-luvun puolivälin Suomessa. Vuonna 1996 Tampereen ja Jyväskylän alueilla koottu perhehaastatteluaineisto käsittää 23 perhettä. Haastateltavat valittiin siten, että perheet edustaisivat kaikkia eri yhteiskuntaluokkia. Lisäksi valintakriteerinä oli, että perheessä tuli olla vähintään yksi alle 13-vuotias lapsi. Kokonaisuudessaan aineisto koostuu 59 haastattelusta ja 23 yhteenvedosta. Yhteensä haastattelut ja yhteenvedot ovat noin 1342 sivua.

Haastateltuja aikuisia oli kaikkiaan 39, joista naisia oli 19 ja miehiä 20. Naiset olivat iältään 25 - 44-vuotiaita ja miehet 26 - 45-vuotiaita. Haastateltavien koulutustaustat ja ammattiasemat vaihtelivat suuresti. Perheet olivat myös rakenteiltaan hyvin erilaisia. Mukana oli sekä ydinperheitä, uusperheitä että yksinhuoltajaperheitä.

Aikuisia perheenjäseniä haastateltiin useimmiten sekä yhdessä että erikseen. Puolisoiden yhteisessä osuudessa kartoitettiin perheen rakennetta, asumistilannetta, toimeentuloa, perheessä 1990-luvulla mahdollisesti tapahtuneita muutoksia sekä habitukseen ja kulutukseen liittyviä makuasioita. Henkilökohtaisissa haastatteluissa käsiteltiin haastateltavien elämäntulkua, työ- ja koulutushistoriaa, arkielämän järjestämistä, lapsiin, päiväkotiin ja kouluun liittyviä kysymyksiä, yhteiskunnallista hahmottamista ja osallistumista sekä niin yksilöllisiä kuin perheenkin sosiaalisia suhteita.

Aikuisten lisäksi haastateltujen perheiden lasten joukosta haastateltiin kahdeksaa 6 - 13-vuotiasta lasta. Heistä tyttöjä oli viisi ja poikia kolme. Lasten haastattelut käsitelivät muun muassa arkielämää kotona ja kodin ulkopuolella, harrastuksia, sosiaalisia suhteita ja tulevaisuuden suunnitelmia.

Aineistosta on tehty html-versio, jonka hakemiston avulla haastatteluja/kirjoituksia/tms. on helpo selata.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi, Tampere, Jyväskylä

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö, Perhe

Perusjoukko/otos: Eri yhteiskuntaluokkia edustavat perheet, joissa on ainakin yksi alle 13-vuotias lapsi

Aineistonkeruun ajankohta: 1996

Kerääjät: Oinonen, Eriikka (Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos); Savolainen, Raija (Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Sosiologian yksikkö)

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu

Keruuväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Aineiston ajallinen kattavuus: 1996

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Haastattelut on kerätty vuoden 1996 aikana Tampereella ja Jyväskylässä. Haastateltavat perheet valittiin siten, että ne edustaisivat eri yhteiskuntaluokkia. Lisäksi haastateltavissa perheissä tuli olla vähintään yksi alle 13-vuotias lapsi.

Aineiston määrä: Koko aineisto (82 rtf-tiedostoa) koostuu 23 perheen haastatteluista ja niistä tehdyistä yhteenvedoista. Yhteensä haastatteluista on 59. Aineisto on yhteensä noin 1342 sivua. Lisäksi rtf-tiedostoista tuotetut html-tiedostot.

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Haastattelut on tutkimushankkeessa kirjoitettu elektroniseen muotoon ja anonymisoitu. Anonymisointia on syvennetty joiltakin osin arkistoinnin yhteydessä.

Haastattelut on nauhoitettu ja purettu kirjalliseksi litteraatioksi.

Julkaisut

Oinonen, Eriikka (2000). Perheet ja pärjääminen. Teoksessa: Mikä Suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta (toim. Raimo Blom), 163-191. Helsinki: Gaudeamus.

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD2246>

Liittyvät aineistot

FSD2247 Pohjoismaiset perhehaastattelut 1996: englanninkieliset yhteenvedot

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (B) tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Liite A

Haastattelukysymykset

FSD2246 LAPSIPERHEIDEN ELINOLOSUHTEIDEN MUUTOKSET 1990-LUVUN SUOMESSA
1996

FSD2246 CHANGES IN LIVING CONDITIONS OF FAMILIES WITH CHILDREN IN 1990s FIN-
LAND 1996

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhälls-
vetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Tampereen yliopisto
sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos

KOTITALOUS - PERHEHAASTATTELURUNKO

Yhteispohjoismainen tutkimusprojekti:

Lapsiperheiden arkielämää pohjoismaisissa yhteiskunnissa vuonna 1996.

ISS, Trondheim
DEPT OF SOCIOLOGY, Jyväskylä
DEPT OF SOCIOLOGY AND SOCIAL PSYCHOLOGY, Tampere
SOCIOLOGISKA INSTITUTION EN, Uppsala

PERHEHAASTATTELU

1. YHTEINEN HAASTATTELUOSUUS

ESITTELY

- Projektin tavoite: tutkia lapsiperheiden elinolosuhteiden ja elämäntilanteiden eroja.
- Anonymiteetti ja anonymisointi käsikirjoituksessa.
- Julkaisut: tutkimusraportteja, kirjaprojekti ja joukko tieteellisiä artikkeleita.
- Osallistujat saavat palautteena lyhyen raportin.
- Haastattelun kulku:
 - * selvitä haastateltavan oikeudet ja mahdollisuus taukoihin tai jaksotettuun
 - * selvitä haastattelun kesto
 - * kysy onko vastaajalla jotakin kysymyksiä tai epäselvyyksiä haastattelun suhteen

A) PERHEEN TAUSTATIEDOT (lyhyesti)

1. Perheen jäsenet

nimi	ikä	ammatti / mitä tekee
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

2. Milloin olette tavanneet? (puolisot)

3. Kuinka kauan olette asuneet yhdessä?

ASUMINEN

4. Kuinka kauan olette asuneet tässä asunnossa?

5. Asutteko vuokralla vai omistatteko asunnon?

6. Minkä kokoinen asuntonne/talonne on? (huoneluku)

7. Miksi asutte juuri tällä alueella?

- millaisia ihmisiä alueella asuu (naapurusto, talo, kaupunginosa)?

B) TOIMEENTULO

8. Millainen on taloudellinen tilanteenne tällä hetkellä? Mistä saatte tuloja?

työtulo (nettopalkka) N..... mk/kk Mmk/kk

päiväraha

työttömyys/ sairaus/ äitiys

opintoraha

asumistuki

toimeentulotuki

kotihoidontuki

lapsilisät

eläkemikä...

muu

yhteensämk/kk

9. Millaiset ovat tavallisen kuukauden kiinteät menot?

.....mk/kk

- vuokrat, yhtiövastikkeet, lainavastikkeet
- lainanhoitokustannukset (lyhennykset, korot)
- muut asumiskustannukset (vesi, sähkö)
- ruoka

10. Kuinka paljon rahaa yleensä jää käyttöönnne kuukaudessa?

.....mk/kk

11. Jääkö jotakin säännöllisesti säästöön?mk/kk

12. Miten luulette taloudellisen tilanteenne muuttuvan lähivuosina?

C) MUUTOKSET PERHEESSÄ

Lapsiperheiden elämäntilanteet ovat nykyisin hyvin erilaisia

13. Onko teidän tilanteenne (lapsiperheenä) muuttunut jotenkin 90-luvulla?

- taloudellisesti (parempaan/huonompaan)
- työn suhteen
- asuminen
- ystävä- ja tuttavapiiri
- muuten (palkka, verotus, sos.turvan leikkaukset, poliittinen osal.)

14. JOS ON: Miten olette suhtautuneet / sopeutuneet muutoksiin?

15. Millaista luulette elämänne olevan 5 vuoden päästä?

16. Mitä ajattelette tekevänne, kun lapsenne lähtevät pois kotoa?

D) MAKU (habitus / kulutus)

17. Puhutaanpa hieman mausta ja tyylistä:

Millainen on "hyvännäköinen", mukava koti?

- Millaisista huonekaluista / sisustuksesta pidätte?
- Onko oma kotinne mieltymystenne mukainen?
- Mitä ette missään nimessä hankkisi tai laittaisi kotiinne?

Millaisesta musiikista pidätte / ette pidä?

Millaisista TV-ohjelmista pidätte ette pidä?

Millaiset vaatteet ovat hyvännäköisiä / tyylikkäitä, millaiset tyyliittömiä?

Kun haluatte nautiskella hyvän ruoan ja juoman merkeissä, mitä silloin syötte ja juotte?

18. Mistä maku- ja tyyli käsityksen ne ovat peräisin? (kotoa, muualta)

19. Onko teillä samanlainen maku?

20. Jos voittaisitte tai perisitte 100 000 mk, mitä tekisitte rahoilla?

21. Mikä on mielestänne tärkein asia, joka tekee elämästä hyvän elämän?

22. Miten tärkeä teille on koti?

2. YKSILÖOSUUS

E) ELÄMÄNKULKU

23. Millainen oma lapsuutesi perhe oli?

- taloudellinen tilanne
- elämäntyyli
- asuminen
- vanhempien ammatit
- sisarusten määrä
- koulutus (merkitys, tärkeys)
- sosiaalinen asema

24. Onko nykyisen perheesi ja lapsuutesi perheen elinoloissa ja elämäntyyleissä eroja?

- entä sinun ja sisarustesi (perheiden) välillä?
- entä sinun ja lapsuudenystäviesi välillä?
- entä sinun ja vanhempiesi välillä?
- entä verrattuna yleensä yhteiskuntaan?

25. Missä määrin elämäsi on ollut sellaista kuin 20-vuotiaana ajattelit? (18-vuotiaana)

26. Mitkä asiat tai tapahtumat ovat merkittävästi vaikuttaneet tai muuttaneet elämääsi?

- tapahtumat, joihin et ole itse voinut vaikuttaa (sairaudet, kuolema, jne.)
- tapahtumat, joihin olet itse vaikuttanut (lasten syntymä, avioliitto, avioero kotoa lähteminen, opiskelu, matkat, jne.)

Puhukaamme hieman sinun koulutus- ja työhistoriastasi

27. Luettele järjestyksessä kaikki koulut, joita olet käynyt.

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....
- 6).....

28. Millaisia töitä olet tehnyt?

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....
- 6).....

29. Miksi jatkoit opiskelua peruskoulun / lukion jälkeen? TAI

Miksi menit töihin peruskoulun / lukion jälkeen?

KOULUTTAMATTOMAT:

Onko koulutuksen puute haitannut sinua työelämässä?

F) ARKIELÄMÄN JÄRJESTÄMINEN

30. Millainen on tavallinen arkipäiväsi? (aamusta iltaan)

- päivän sisältö mahdollisimman tarkasti
- kuinka selvästi työ ja vapaa-aika erottuvat toisistaan?
- kuka tekee kotityöt / onko työnjako selvää?
- eroavatko viikonpäivät toisistaan?
- kuinka paljon pystyt itse suunnittelemaan arkipäivien kulkua?

31. Mitä teette vapaa-aikana? (aikuiset ja lapset)

- arkena, viikonloppuisin, loma-aikoina

32. Onko sinulla harrastuksia?

- keiden kanssa harrastat (perheenjäsenet, muut, yksin)?
- miten tulit aloittaneeksi harrastuksen?
- kuinka tärkeitä harrastuksesi sinulle ovat?

33. Jääkö sinulla mielestäsi tarpeeksi aikaa lapsille?

34. Kuinka tärkeitä elämässäsi ovat lapset, työ, vapaa-aika, harrastukset?

- onko työn, perheen ja vapaa-ajan välinen tärkeysjärjestys aina selvää
- onko perheesi tukenut tai vastustanut tärkeysjärjestystäsi?

G) LAPSET

35. Onko perheen perustaminen ja lasten hankkiminen kuulunut aina suunnitelmiisi?

- jos ei, miten päädyit perustamaan perheen ja hankkimaan lapsia?
- voisitko ajatella hankkivasi lisää lapsia? (miksi / miksi ei)

36. Eroaako lastesi lapsuus jotenkin omastasi?

- onko tapsillasi erilaiset mahdollisuudet kuin sinulla oli lapsena?
- millaiselta lastesi tulevaisuus suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaa?

37. Mitä lapsesi tekevät vapaa-aikanaan?

- harrastukset
- tunnetko lastesi kaverit/ tiedätkö missä lapsesi liikkuu?
- vaikuttaako lastesi vapaa-ajan käyttö sinun ajankäyttöösi?
- mitä pidät lastesi harrastuksista /vapaa-ajanviettotavoista?

38. Miten voit auttaa ja tukea lapsiasi tällä hetkellä ja tulevaisuudessa?

- apu koulutehtävissä, läksyjen valvonta
- koulutus, ammatinvalinta, taloudellinen tuki
- omien kontaktien käyttö koulutuksen, kesätöiden, yms. suhteen

39. Mikä mielestäsi on tärkeintä, mitä lapset voivat kotoaan saada?

(arvot, asenteet, tavat, tuki, turva, raha, tiedot, taidot)

40. Millaisia sääntöjä odotat lastesi noudattavan?

- TV:n katselu, videot, elokuvat
- taskurahat - liittykö rahan saanti velvollisuuksiin/tehtäviin?
- kotiintuloajat
- saatavat tavarat / asiat
- ruoka, pöytätavat, muu käytös

PÄIVÄKOTI / KOULU

41. PÄIVÄKOTI: Luotatko, että lapsesi saa tarpeeksi hyvän hoidon, kasvatuksen, ja turvan päiväkodissa?

KOULU: Luotatko, että lapsesi saa tarpeeksi hyvän kasvatuksen, koulutuksen ja turvan koulussa?

- Jos et, teetkö jotakin asian suhteen?
- Miten voit vaikuttaa päiväkotiin / kouluun?

42. Jos lapsilla on ongelmia koulussa tai päiväkodissa, kenen kuuluu puuttua asiaan?

- Jos ongelmia on ollut, miten olette ne selvittäneet?

43. Onko teillä mahdollisuutta valita millaiseen kouluun tai päivähoitopaikkaan lapsenne laitatte?

- erityiskoulut (Steiner, vieraskielinen, kuvataide, musiikkiluokka)
- erityispäiväkodit (erityispedagogiikka, vieraskieliset, jne)
- Institutionaalinen vai kotihoitopaikka, lastenhoitaja kotona, jne

H) TYÖ

ANSIOTYÖSSÄ OLEVAT

44. Kuvaile työtäsi ja työtehtäviäsi?

45. Mitä yleisesti pidät työstäsi?

- mihin olet tyytyväinen / tyytymätön?
- työaika
- voitko vaikuttaa omaan työhösi, miten?

46. Mitä työsi sinulle merkitsee?

- raha, toimeentulo
- ihmissuhteet
- voitko toteuttaa itseäsi työssäsi?
- valitsisitko saman työn uudelleen?

47. Miltä tulevaisuus vaikuttaa työpaikallasi?

48. Onko sinulla työhösi liittyviä tulevaisuuden suunnitelmia? Millaisia?

- Voisitko ajatella työskenteleväsi toisella sektorilla kuin nyt?
(yksityinen / julkinen)
- Oletko koskaan harkinnut yksityisyrittäjyyttä / oman firman perustamista?

49. Jos sinulla olisi varaa elää ilman palkkatyötä, jäisitkö "oloneuvokseksi" vai tekisitkö töitä joka tapauksessa?

50. Millainen olisi "unelmiesi työ"?

TYÖTTÖMÄT

51. Kerro työttömydestäsi

- miksi jouduit työttömäksi ja kuinka kauan olet ollut työttömänä?

52. Miten työttömyys on vaikuttanut sinuun itseesi? Entä perheeseesi?

- arkeen
- talouteen
- elämäntyyliin - asuminen, auto, ruoka, vaatteet, harrastukset
- itsetuntoon
- ihmissuhteisiin
- lasten tilanteeseen / puolison tilanteeseen
- terveyteen (fyysiseen / psyykkiseen)

53. Miten aiot jatkaa tästä eteenpäin - miten selviydyt?

- ystävät, tuttavat ja perhe
- miten ja mistä haet töitä?
- koulutus / ammatin vaihto?
- miltä tulevaisuutesi työelämässä vaikuttaa?
- miltä sektorilta (yksityinen/ julkinen) työnsaanti vaikuttaa todennäköisemmältä?
- olisitko valmis vaihtamaan paikkakuntaa / maata työn perässä?
- oletko koskaan harkinnut yksityisyrittäjyyttä / oman firman perustamista?

54. Jos sinulla olisi varaa elää ilman palkkatyötä, jäisitkö "oloneuvokseksi" vai tekisitkö töitä joka tapauksessa?

55. Millainen olisi "unelmiesi työ"?

TYÖ JA PERHE

56. Puhutteko työhön liittyvistä asioista kotona?

- jos ette, miksi?
- osaatko kuvailla puolisosi työtehtäviä - mitä hän tekee työssään?

57. Tietävätkö lapset, millaista työtä sinä ja puolisosi teette / teitte?

I) YHTEISKUNTA

SOSIAALISET EROT YHTEISKUNNASSA

Tässä tutkimuksessa käsittelemme elinolosuhteiden ja arkielämän erilaisuutta. Joidenkin mielestä sosiaaliset erot ovat katoamassa ja joidenkin mielestä nämä erot ovat vahvistumassa.

58. Ketkä mielestäsi ovat rikkaita ja ketkä köyhiä nykypäivän Suomessa?

- ketkä ovat syrjäytyneitä / huonompiosaisia?

59. Miten rikkaat ja köyhät erottuvat?

- elintaso (tulot/talous)
- koulutus
- asuminen
- vaatteet
- elämäntapa
- harrastukset
- terveys

- Mitkä ovat rikkaiden ja köyhien alueita omalla paikkakunnallasi / koko maassa?

60. Mistä nämä erot mielestäsi johtuvat?

- omaa / yhteiskunnan syytä
- ovatko erot mielestäsi oikeudenmukaisia vai epäoikeudenmukaisia?

61. Tunnetko itse kuuluvasi johonkin tiettyyn ryhmään / luokkaan?

62. Mikä mielestäsi yhteiskunnassamme on vialla ja miten sitä tulisi muuttaa?

63. Mikä näkemyksesi mukaan on syynä työttömyyteen?

POLITIikka

Ihmiset ovat sitoutuneet eri asteisesti ja eri tavoin erilaiin poliittisiin puolueisiin, vapaaehtoisjärjestöihin tai erilaisiin intressiryhmiin.

64. Oletko itse kiinnostunut politiikasta?

Oletko poliittisesti aktiivinen?

- paikallispolitiikka
- kansallinen politiikka
- kansainvälinen politiikka
- vapaaehtoisjärjestöt
- edunvalvontajärjestöt (esim. ammattiliitot)
- yhdistykset

65. Puhutteko kotona politiikasta?

66. Käsitteleekö hallitus ja eduskunta sinun kannaltasi tärkeitä asioita?

- mitä asioita / mitä puuttuu

67. Miten voit itse vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon?

- Äänestätkö kunnallis-, eduskunta-, presidentinvaaleissa?

- Miten päätät, mitä äänestät? (henkilö, asia, aate)

- Haluatko kertoa, miten viimeksi äänestit?

- Onko poliittinen kantasi muuttunut viimeaikoina? Miksi?

- Millainen merkitys ammattiliitoilla on 90-luvun Suomessa?

J) SOSIAALISET VERKOSTOT

KARTOITUSKYSYMYKSET

Tarkoituksena on luoda kuva puolisoiden omista ja perheverkostoista siviiliyhteiskuntaan, markkinoihin ja valtioon liittyen.

68. Kun lähdette illalla ulos, ketä pyydätte lapsenvahdiksi?

Etunimi

69. Keneltä pyydät apua tai neuvoa lasten kasvatukseen ja terveyteen liittyvissä asioissa?

Etunimet

70. Keneltä voit/voitte pyytää esim. muutto tai remonttiapua?

.....

71. Kenen puoleen kääntyisit, jos tarvitsisit äkillistä taloudellista apua tai lainaa?

Etunimet / tehtävät

72. Jos toinen teistä olisi perustamassa omaa firmaa, keneltä pyytäisitte apua ja neuvoja?

.....

TYÖSSÄ OLEVILLE:

73. Jos sinä tai puolisoisi jäisitte työttömiksi tai toinen teistä haluaisi vaihtaa työpaikkaa, keneltä kysyisitte neuvoja / pyytäisitte apua?

.....

TYÖTTÖMILLE:

73. Oletko yrittänyt saada töitä ystäviesi, tuttaviesi tai sukulaistesi avulla?

Keiden?

Olemme puhuneet ihmisistä, jotka voivat auttaa ja tukea teitä erilaisissa asioissa. Nyt siirrymme puhumaan ihmisistä, joiden kanssa voisitte ajatella viettävänne aikaanne, seurustelevanne.

74. Keitä yleensä kutsutte kylään? Etunimet.....

.....

75. Kenen / keiden kanssa sinä ja perheesi vietätte vapaa-aikaanne?

.....

76. Kenen kanssa voit puhua sinulle tärkeistä henkilökohtaisista asioista, iloista ja suruista?

77. Onko muita sinulle itsellesi tärkeitä ihmisiä, joita ei vielä ole mainittu?

.....

78. Onko muita perheellesi tärkeitä ihmisiä, joita ei vielä ole mainittu?

.....

Noudata edellä olevia kysymyksiä saadaksesi kuvan perheen sosiaalisesta verkostosta. Käy lista läpi vielä kerran yhdessä haastateltavan kanssa ja kysy / tarkista seuraavat kysymykset jokaisen kontaktin kohdalta:

Kysy:

- kontaktin suhde perheeseen (sukulainen, ystävä, työtoveri, naapuri, muu)
- kontaktin (pää)työ / ammatti
- kuinka tärkeä ihminen kontakti on vastaajalle (Korkea - alhainen 1-4)
- onko kontakti sinun vai puolisosasi kontakti?

Täytä itse:

- sukupuoli
- yhteiskuntaluokka
- kontaktin tehtävät/merkitys (taloudellinen, sosiaalinen, symbolinen)
- sektori (kansalaisyht.k., markkinat, valtio),
- suhteen sisältö (kysymykset 68-78)

VERKOSTO RESURSSINA

79. Kuka on paras ystäväsi?.....

80. Miten perheesi jäsenet ovat sinulle tärkeitä?

81. Missä määrin ystävä- ja tuttavapiirisi on muuttunut aikojen kuluessa? Mistä muutokset johtuvat?

82. Kuinka tärkeä ystävä- ja tuttavapiiri on?

- sinulle itsellesi?

- perheellesi?

83. Onko ystävä- ja tuttavapiirisi tarpeittesi ja toiveittesi mukainen?

84. Koetko itse olevasi tukena ystävä- ja tuttavapiirisi ihmisille? Tarkenna.

.....

Kun verkostokartta on piirretty, näytä se haastateltavalle ja kysy

85. Jos kutsuisit kaikki ystäväsi- ja tuttavasi samoihin juhliin, miten luulet juhlien sujuvan?

86. Tuntevatko kaikki ystävä- ja tuttavapiirisi ihmiset toisensa vai eivät?

87. Missä määrin ystävä- tuttavapiirisi ihmiset ovat 'sinun', 'puoliosi' tai 'lastesi' kautta tulleita tuttavuuksia?

88. Onko sinulla aikaa ja tilaa itsellesi?

- vapaa-aika
- velvollisuudet
- ystävä- ja tuttavapiiriin / ihmissuhteisiin liittyvät huonot puolet
- sinua rajoittavia / kahlitsevia ihmissuhteita

89. Onko sinun ja ystäväsi ja tuttaviesi elämäntyyleissä tai -tilanteissa yhtäläisyyksiä tai eroja?

- miten nämä yhtäläisyydet/erot ovat mahdollisesti muuttuneet aikojen kuluessa?

K) LOPUKSI

90. Mitä toivot tulevaisuudelta?

- toiveet, haaveet, unelmat

**Tampereen yliopisto
sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos**

LASTEN HAASTATTELURUNKO

Yhteispohjoismainen tutkimusprojekti:

Lapsiperheiden arkielämää pohjoismaisissa yhteiskunnissa vuonna 1996.

A) TAUSTAA

- 1. Mikä on sinun nimesi?**
- 2. Minkä ikäinen olet?**
- 3. Millä luokalla (koulussa) olet?**
- 4. Kerropa vähän perheestäsi, keitä perheeseen kuuluu?**

B) ASUMINEN

5. Kuinka kauan olet asunut tässä talossa/asunnossa/kodissa?

- oletko muuttanut?
- muistatko vanhat kodit, missä asuit ennen?
- millaisia vanhat kodit olivat, miltä muutot tuntuivat?

6. Mitä tykkäät asua täällä?

- mikä on hyvää / huonoa?
- ympäristö, piha, mitä voi tehdä

7. Onko sinulla oma huone?

C) MAKU

8. Millainen musiikki on hyvää / huonoa?

9. Millaiset TV-ohjelmat ovat hyviä / huonoja?

10. Millaiset elokuvat ovat hyviä / huonoja?

- mikä on paras elokuva, jonka olet nähnyt?
- katseletteko vanhempien kanssa yhdessä elokuvia?
- puhutteko te niistä (vanhempien kanssa)?

11. Luetko kirjoja? Millaisista kirjoista pidät?

- mikä on paras lukemasi kirja?
- lukeeko joku sinulle?
- puhutteko te kotona siitä, mitä olet / olette lukeneet?

12. Millaisista vaatteista pidät, mitkä ovat hyvän / huonon näköisiä?

13. Jos haluat herkutella ja nautiskella, millaista ruokaa mieluiten syöt ja mitä juot?

14. Onko sinulla ja kavereillasi samanlainen maku?

- musiikki
- TV-ohjelmat
- elokuvat
- vaatteet
- ruoka

D) ELÄMÄN MUUTOKSET

15. Mitä isoja muutoksia sinun elämässä on tapahtunut?

- päiväkotiin meno / vaihto
- kouluun meno / vaihto
- muutto
- ystäväpiirin muuttuminen
- ystävän tai muun tärkeän ihmisen menetys
- sisarusten syntymä
- vanhempien ero
- sairaus
- läheisen kuolema

16. Millaista luulet elämäsi olevan 5-vuoden kuluttua?

E) ARKIELÄMÄ

17. Kuvaile tavallinen arkipäivä aamusta iltaan, mitä teet?

- koulupäivä / loma-aika?
- miten eri päivät eroavat toisistaan?
- miten viikonloput ja arkipäivät eroavat toisistaan?

18. Mitä teet vapaa-aikana?

- kenen kanssa?
- arkena
- viikonloppuisin
- loma-aikoina

19. Onko sinulla harrastuksia? Mitä?

- keiden kanssa harrastat?
- miten tulit aloittaneeksi harrastuksen?

20. Jääkö sinulla tarpeeksi omaa aikaa?

F) VANHEMMAT

21. Tiedätkö millainen vanhempiesi lapsuus oli?

- miten se eroaa omastasi?

22. Tiedätkö, mitä äiti / isä tekee työkseen?

23. Mitä vanhempasi tekevät, kun eivät ole töissä?

24. Mitä sinä teet yhdessä äidin kanssa? Entä isän kanssa?

JOS PERHEESSÄ ON TYÖTTÖMYYYTTÄ:

25. Miten isän / äidin työttömyys on vaikuttanut sinuun / perheeseen / työttömään vanhempaan?

26. Miten voit auttaa vanhempiasi nyt / tulevaisuudessa (sitten, kun olet aikuinen)?

- siivous
- tiskaus
- roskien vieminen
- lohdutus, jne.

27. Millaisia sääntöjä sinulla on kotona?

- TV, videot, elokuvat
- kotiintuloajat
- taskurahat, saatavat tavarat / asiat

- Neuvotellanko säännöistä, voitko itse vaikuttaa niihin?
- Onko äidillä ja isällä erilaisia sääntöjä?
- Kuka päättää kotona eniten?
- Mistä voit itse päättää?

28. Millaisia sääntöjä on kodin ulkopuolella?

- koulussa, harrastuksissa, kun olet kylässä, kavereiden luona, lapsenvahdin kanssa, vieraiden aikana

- ovatko kodin ja koulun ,em. säännöt erilaisia? Miten?
- voitko itse vaikuttaa sääntöihin?

G) KOULUTYÖ - KOTITYÖT - OMA RAHA

29. Kuvaile koulunkäyntiä ja koulutyötäsi.

- mitä pidät koulunkäynnistä?
- mikä koulussa on kivaa / tylsää?
- kuinka pitkiä koulupäiväsi ovat?
- kuinka paljon aikaa sinulta menee läksyjien tekoon?
- mikä on lempiaineesi?
- onko sinulla kiva luokka?
- mitä pidät opettejasta / opettajista?

30. Jos saisit päättää, muuttaisitko jotakin koulussa? Mitä / miten?

- saavatko lapset päättää koulussa ?

31. Jos voisit valita, mihin kouluun haluaisit mennä? Miksi?

32. Jos sinulla on koulussa jotakin ongelmia, kenelle puhut niistä?

- jos sinulla on muualla ongelmia, kenen kanssa puhut?

33. Mikä sinusta tulee isona? Onko sinulla jokin toiveammatti?

JOS ON: miksi juuri se? Mikä siinä kiinnostaa?

Millaisia kouluja sitä varten pitää käydä?

KOTI- JA MUUT TYÖT

34. Millaisia kotitöitä teet?

Teetkö muita töitä?

- lapsenvahtina
- lehtien jakaminen
- naapurien / isovanhempien auttaminen, jne.

35. Saanko näistä töistä rahaa?

36. Onko sinulla omaa rahaa?

- viikorahaa
- onko sinulla pankissa rahaa? Onko oma pankkitili?
- mistä saat rahaa ja kuinka paljon?

37. JOS ON: Mitä teet rahoilla?

- säästätkö, mitä varten?
- mitä ostat?

38. Onko sinulla joitakin kalliita tavaroita?

- keneltä olet saannut ne?

39. Onko jotakin, mitä tarvitsisit / haluaisit? Luuletko saavasi sen?

- mitä kauheasti haluaisit, miksi?

H) PERHEEN TALOUS

40. Miten sinun mielestä teidän perhe tulee toimeen?

- onko rahasta tiukkaa , vai ei?

- JOS ON TALOUDELLISESTI TIUKKAA: miten se vaikuttaa sinun elämääsi?

41. Mitä teitte viime kesälomalla?

- hiihtolomalla?
- joululomalla?

42. Mitä haluaisit tehdä lomilla? Mitä et halua?

I) YHTEISKUNTA

SOSIAALISET EROT

43. Ketkä sinun mielestä ovat rikkaita ja ketkä köyhiä?

asuinalue, Suomi, maailmassa

44. Mistä näet, onko ihminen rikas vai köyhä?

45. Mitä luulet, miksi toiset ovat rikkaita ja toiset köyhiä?

46. Oletteko sinä ja perheesi rikkaita, köyhiä vai siltä väliltä?

- entä, jos vertaat kavereihisi?

POLITIIKKA

47. Hoitaako hallitus ja eduskunta sinulle tärkeitä asioita?

48. Voiko tai pitäisikö lasten voida vaikuttaa päätöksentekoon kotona?

- asuinympäristössä?
- koulussa?
- Suomessa?
- maailmassa?
- Mihin haluaisit vaikuttaa?

49. Tiedätkö lasten oikeuksista? Kuka niitä hoitaa tai valvoo?

YK:n lastenoikeuksien julistus

50. Mihin tai keneen lapset voivat ottaa yhteyttä, jos heillä on ongelmia?

Tunnetko jonkun joka on ottanut yhteyttä, oletko itse?

- onko sinua tai kavereitasi kiusattu koulussa, miten sitä on hoidettu?

J) SOSIAALINEN VERKOSTO

51. Kun vanhempasi lähtevät illalla ulos, kuka tulee lapsenvahdiksi vai menetkö jonkun luokse?

- mitä teet lapsenvahdin kanssa sellaista, mitä et tee vanhempien kanssa?

52. Keitä teillä käy kylässä? (omat kaverit, perheen ystävät ja tutut)

53. Keiden luona te käytte kylässä?

54. Keitä itse kutsut kylään?

55. Keiden kanssa sinä ja perheesi vietätte vapaa-aikaa / lomia?

56. Kenen kanssa voit puhua sinulle tärkeistä asioista (iloista ja suruista)?

57. Kuka on paras ystäväsi?

Ketkä muut ovat ystäviäsi?

- kuinka kauan olet heidät tuntenut?

- mitä teet ystäväsi kanssa koulussa, kotona, harrastuksissa, jne.?

- muutokset: uudet kaverit, joku poissa, miksi?

Sisarukset, mitä teet heidän kanssaan?

(biologiset/sosiaaliset sisarukset)

58. Onko sinulla aikuisia ystäviä? Keitä?

59. Tuntevatko kaikki ystäväsi ja kaverisi toisensa?

60. Kenen paras kaveri sinä olet?

61. Ketkä ovat sinun sukulaisiasi? Kuinka usein tapaat heitä ja mitä te teette yhdessä?

62. Entä isovanhemmat? Kuinka usein tapaat heitä ja mitä te teette yhdessä?

YKSINHUOLTAJAN LAPSILLE:

63. Kuinka usein näet isääsi (äitiäsi)?

- jäätkö isälle (äidille) yöksi?
- mitä teette yhdessä?
- tapaatko isän/äidin sukua?
- miten isäsi/äitisi asuu, missä asuu?

- leimautuminen taustansa vuoksi (yh, romani, ulkomaal., työttömyys, avioero)

K) LOPUKSI

64. Mitä toivot tulevaisuudelta?

65. Miten haluaisit mieluiten asua aikuisena?

Millaisen perheen haluaisit?

66. Onko sinulla unelmia tai haaveita, millaisia?

(Haluaisitko piirtää kuvan teidän perheestä.)

Liite B

Aineistonäyte

FSD2246 LAPSIPERHEIDEN ELINOLOSUHTEIDEN MUUTOKSET 1990-LUVUN SUOMESSA
1996

FSD2246 CHANGES IN LIVING CONDITIONS OF FAMILIES WITH CHILDREN IN 1990s FIN-
LAND 1996

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhälls-
vetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

E = haastattelija

N = haastateltava, Leena 33 v

E: Jos vertaat tätä sun omaa perhettä esimerkiksi veljies perheisiin. Onko teidän elinolot ja tyyli jotenkin toisistaan poikkeavia?

N: Elinolot ei ole, mutta asenteet on. Ehkä arvotkin on osittain erilaisia ja osittain samanlaisia.

E: Millä lailla?

N: Sanoisinko niin, että ne on ottaneet omiin perheisiinsä arvoja myös sieltä vaimon puolelta. Ne voi niinkuin tavallaan sotia mun arvojen kanssa. Mä kuvittelen että mun veljet ei olis omaksunut sellaisia arvoja jos niillä olis ollut erilainen kumppani joka olis eri tavalla muokannut.

Ei se kaikissa asioissa tule mutta joissakin kyllä. Joissakin asioissa ne on valinnut sellaisen kumppanin joka tukee niissä olevia piirteitä. Sitten ne yhdessä tukee sitä arvomaailmaansa joka onkin erilainen kuin meidän ja elintapaa. Ehkä tällainen rahankäyttö on yksi asia.

E: Kuinka?

N: Mun veli on vielä saidempi ja toinen vielä tuhlaavaisempi.

E: Asetutko sä sitten siihen väliin?

N: Joo-o, kyllä tavallaan. Me ollaan sitten eri asioissa saitoja ja tuhlaavaisempia.

E: Missä määrin sun elämä on ollut sellaista kun sä olet 18-20 vuotiaana ajatellut?

N: Ei missään määrin.

E: Mitä sä silloin sitten ajattelit?

N: Kyllä mä ehdottomasti ajattelin että mä olisin jossain kansainvälisissä hommissa ja mulla olis hieno ura. Mä olisin vähintäänkin johtaja tässä vaiheessa. Semmoista, tavoitteita oli. Nyt ollaan tässä sitten.

E: Minkälaiset asiat ja tapahtumat on merkittävästi vaikuttaneet sun elämääsi? Sellaisia joihin sä olet itse voinut vaikuttaa ja sellaisia joihin et.

N: Mä en oikein tiedä, kai mun vanhempien avioero vois olla sellainen. Mä en kuitenkaan koe, että se olis vaikuttanut mun elämän kulkuun. Mun elämä kuitenkin kulki niin kuin oli kulkeakseen. Ei opiskelukaan milläänlailla merkittävästi vaikuttanut. Mun valinnat työpaikan suhteen on sitten se, mikä on merkittävästi vaikuttanut. Yksi merkittävä valinta on ollut sitten toi kumppanin valinta tai päätyminen, kumppanin etsimisen lopettaminen.

